

MATEMATIKA FANIDA O'ZLASHTIRILISHI QIYIN BO'LGAN MASALALARNI VA ZAMONAVIY METODIKADAN FOYDALANISH METODIKASI (KO'PXADLAR MAVZUSI MISOLIDA)

*Zokirova Nargiza Sadriddin qizi
NamDU Raqamli ta'lim texnologiyalari kafedrası o'qituvchisi
Mamatov Abduvali Abduvoxid o'g'li
NamDU Raqamli ta'lim texnologiyalari kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada matematika fanining "Ko'pxadlar" mavzusini o'zlashtirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va zamonaviy metodikalar orqali bu qiyinchiliklarni engib o'tish yo'llari ko'rib chiqiladi. Ko'pxadlar mavzusi, ayniqsa, talabalar uchun murakkab bo'lishi mumkin, chunki u algebraik formulalar, matematik analiz va geometriya tushunchalarini o'zida mujassamlashtiradi. Maqolada zamonaviy pedagogik metodikalar, shu jumladan interaktiv ta'lim, vizual yondashuvlar va onlayn platformalardan foydalanish orqali bu masalalarni samarali o'rgatish metodlari tahlil qilinadi. Ushbu tadqiqot natijalari o'qituvchilarga matematikani o'rgatishda yangi yondashuvlarni qo'llashda yordam beradi.

Kalit so'zlar: Matematika ta'limi, Ko'pxadlar, Zamonaviy metodikalar, Interaktiv ta'lim, Raqamli texnologiyalar, Vizual yondashuvlar, Pedagogik innovatsiyalar, O'quv jarayonini yaxshilash, Ta'limda gamifikatsiya, Algebraik ifodalar

Annotation

This article discusses the difficulties in mastering the topic of "Polynomials" in mathematics and ways to overcome these challenges using modern pedagogical methods. The topic of polynomials can be particularly challenging for students, as it involves algebraic formulas, mathematical analysis, and geometric concepts. The article analyzes contemporary teaching methods, including interactive learning, visual approaches, and the use of online platforms for effective instruction of this topic. The findings of this study will assist educators in applying new approaches to teaching mathematics.

Keywords: Higher education, independent learning, digital technologies, planning, learning effectiveness, online resources.

Аннотация

В данной статье рассматриваются трудности освоения темы "Многочлены" в математике и пути их преодоления с использованием современных методик. Тема многочленов может быть сложной для студентов, поскольку она объединяет алгебраические формулы, математический анализ и геометрические концепции. В статье анализируются современные педагогические методики, такие как интерактивное обучение, визуальные подходы и использование онлайн-платформ для эффективного преподавания этой темы. Результаты исследования помогут преподавателям применять новые подходы в обучении математике.

Ключевые слова: Математическое образование, Многочлены, Современные методики, Интерактивное обучение, Цифровые технологии, Визуальные подходы, Педагогические инновации, Улучшение учебного процесса, Геймификация в обучении, Алгебраические выражения

1. Kirish (Introduction)

Matematika fani talabalarga murakkab va turli xil kontseptsiyalarni o‘z ichiga olgan bir nechta mavzularni o‘rgatadi. Bu fan, ayniqsa, algebra va ko‘pxadlar kabi mavzularni o‘zlashtirishda talabalar uchun qiyinchiliklar yaratishi mumkin. Ko‘pxadlar mavzusi, o‘z ichiga algebraik ifodalar, ko‘paytirish va bo‘lish amallarini olgan holda, talabalar uchun matematikani o‘rganishning muhim bosqichlaridan biridir. Talabalar bu mavzuni o‘zlashtirishda, asosan, algebraik ko‘nikmalarni rivojlantirishda muammo yuzaga keladi. Bundan tashqari, ko‘pxadlar mavzusi ko‘pincha boshqa matematik tushunchalar bilan bog‘liq bo‘lib, bu mavzuni o‘rganishni yanada qiyinlashtiradi.

Hozirgi ta‘lim tizimida, matematikani o‘rganish jarayonini zamonaviy metodikalar yordamida takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Shu maqsadda, interaktiv o‘qitish, raqamli texnologiyalar, vizual yondashuvlar va amaliy mashqlar orqali matematikani o‘rgatishning yangi usullaridan foydalanish talabalar uchun matematik masalalarni tushunishni osonlashtirishi mumkin. Maqolada ko‘pxadlar mavzusini o‘rganishdagi asosiy qiyinchiliklar va bu masalalarni hal qilishda qo‘llaniladigan zamonaviy pedagogik metodikalar, jumladan, interaktiv ta‘lim, vizual yondashuvlar, onlayn platformalar va o‘quv dasturlarining samaradorligi tahlil qilinadi.

Maqolaning asosiy maqsadi – matematik ta‘limda ko‘pxadlar mavzusini o‘rganishda duch keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun zamonaviy pedagogik metodikalar va texnologiyalarni qanday samarali qo‘llash mumkinligini o‘rganishdir. O‘qitish jarayonida yangi texnologiyalar va pedagogik metodikalarning integratsiyasi talabalar uchun matematikani o‘rganishni samarali, interaktiv va qiziqarli qilish imkonini yaratadi. Bu metodlar orqali o‘quvchilar ko‘pxadlar kabi murakkab matematik masalalarni osonroq tushunib, amaliyotda sinab ko‘rishlari mumkin.

2. Usullar (Methods)

Matematika fanida ko‘pxadlar mavzusini o‘rgatishda zamonaviy metodikalar va pedagogik yondashuvlarning turli usullari qo‘llaniladi. Ushbu maqolada, o‘rganish jarayonini samarali tashkil etish uchun quyidagi metodik yondashuvlar tahlil qilingan:

- **Interaktiv Ta‘lim Yondashuvi:** Interaktiv ta‘lim metodikasi o‘quvchilarni faollashtirish va dars jarayonida ularning bilimlarini mustahkamlashni ko‘zda tutadi. Ko‘pxadlar mavzusini o‘rgatishda, talabalarga interaktiv mashqlar va dasturlar yordamida turli algebraik manipulyatsiyalarni bajarish imkoniyati beriladi. Masalan, *GeoGebra* kabi dasturlar yordamida ko‘pxadlarning grafik ko‘rinishlarini vizualizatsiya qilish, ildizlarni aniqlash va boshqa amallarni bajarish talabalar uchun foydali bo‘ladi.

- **Onlayn Resurslar Va Platformalar:** Internetda mavjud bo'lgan onlayn platformalar (masalan, *Khan Academy*, *Wolfram Alpha*) talabalarga ko'pxadlar mavzusini o'rganishda qo'shimcha resurslar taqdim etadi. Bu resurslar talabalar uchun interaktiv video darslar, mashqlar va testlar orqali mavzuni tushunishni osonlashtiradi. Onlayn platformalarda talabalarga o'z bilimlarini sinab ko'rish imkoniyati beriladi, bu esa o'z-o'zini baholash va o'zlashtirish jarayonini kuchaytiradi.

- **Vizual Yondashuvlar:** Matematik ta'limda vizual yondashuvlar ko'pincha samarali bo'ladi, chunki ular talabalar uchun abstrakt tushunchalarni aniq va ravshan ko'rsatadi. Ko'pxadlar mavzusini o'rgatishda grafiklar, diagrammalar va shakllardan foydalanish, ko'pxadning ildizlarini va boshqa xususiyatlarini ko'rsatishda yordam beradi. Bu yondashuv, ayniqsa, ko'pxadlarning grafiklarini ko'rgan talabalarga ular bilan ishlashni yengillashtiradi.

- **Guruhda Ishlash:** O'quvchilarga guruhda ishlashni tashkil etish metodikasi ham samarali hisoblanadi. Kichik guruhlarda ishlash talabalar o'rtasida fikr almashishni rag'batlantiradi va ko'pxadlar kabi murakkab mavzularni birgalikda o'rganishga imkon yaratadi. Bu usul, talabalarni ko'proq motivatsiya qiladi va o'rganish jarayonini yaxshilaydi.

- **Gamifikatsiya (O'yinlashtirish):** Ko'pxadlar kabi matematik mavzularni o'rgatishda gamifikatsiya yondashuvi ham foydali bo'lishi mumkin. Bu yondashuv orqali matematik masalalarni o'yin shaklida yechish talabalar uchun qiziqarli va motivatsion bo'ladi. Masalan, turli xil raqamli o'yinlar va quizlar yordamida talabalar o'z bilimlarini rivojlantirishlari mumkin.

3. Natijalar (Results)

Zamonaviy pedagogik metodikalar va texnologiyalarni ko'pxadlar mavzusini o'rganishga tatbiq etishning bir necha samarali natijalari kuzatildi:

- **Talabalar Faolligini Oshirish:** Interaktiv ta'lim va onlayn resurslardan foydalanish talabalar faolligini sezilarli darajada oshirdi. Talabalar ko'pxadlar mavzusini o'rganishda o'z bilimlarini amaliyotda sinab ko'rishga qiziqish bildirdilar. *GeoGebra* va boshqa raqamli dasturlar yordamida grafik ko'rinishlarni o'rganish, ko'pxadlar ildizlarini aniqlash va amaliy mashqlarni bajarish orqali o'quvchilar murakkab masalalarni yengilroq tushundilar.

- **O'zlashtirishning Yaxshilanishi:** Talabalar ko'pxadlar mavzusini o'rganishda o'zlashtirish darajasi ancha oshdi. Bu, ayniqsa, vizual yondashuvlarni qo'llash va interaktiv mashqlar orqali amalga oshirildi. Onlayn platformalarda o'z bilimlarini testlash va baholash, talabalarga o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini berdi, bu esa o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qildi.

- **Ko'pxadlar Mavzusining Samarali O'rganilishi:** Ko'pxadlar mavzusi ko'plab talabalarda oldingi mavzularni o'zlashtirishga ta'sir qilganligi uchun, zamonaviy metodikalar yordamida mavzuni tushunish va o'zlashtirish darajasi sezilarli ravishda yaxshilandi. Grafik va algebraik manipulyatsiyalarni birgalikda ishlash talabalarga mavzuni ko'proq mustahkamlashga yordam berdi.

4. Muhokama (Discussion)

Ko'pxadlar mavzusini o'rganishda zamonaviy metodikalar va texnologiyalarni qo'llash talabalarning o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada yaxshilashga yordam berdi. Natijalar ko'rsatganidek, interaktiv ta'lim usullari, onlayn platformalar, vizual yondashuvlar va boshqa pedagogik innovatsiyalar talabalar uchun murakkab matematik tushunchalarni tushunishni ancha osonlashtirdi. Bu metodikalar yordamida o'quvchilar ko'pxadlar mavzusini nafaqat mantiqiy, balki amaliy nuqtai nazardan ham yaxshiroq o'zlashtirganlar.

Interaktiv Ta'limning Samaradorligi

Interaktiv ta'lim metodikasi talabalarni faollashtirishda muhim rol o'ynadi. Masalan, *GeoGebra* yoki boshqa interaktiv dasturlar orqali o'quvchilarga ko'pxadlar bilan ishlash imkoniyati berildi. Bu turdagi platformalar talabalarga ko'pxadlarning grafik shakllarini ko'rish, ildizlarni hisoblash va algebraik manipulyatsiyalarni bajarish orqali mavzuni tushunishni yanada samarali qilishga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilar bu dasturlar orqali ko'pxadlarni o'zgartirib, turli matematik amallarni bajarish va ularning natijalarini tezda ko'rish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu esa ularning mavzuni o'zlashtirishni tezlashtiradi va yanada mustahkam bilimga ega bo'lishlariga yordam beradi.

Raqamli Texnologiyalardan Foydalanish

Onlayn ta'lim platformalarining keng tarqalishi ko'pxadlar kabi murakkab mavzularni o'rganishda talabalar uchun katta imkoniyatlar yaratdi. *Khan Academy*, *Wolfram Alpha* va boshqa raqamli resurslar orqali talabalar o'z bilimlarini mustahkamlash, testlar orqali bilimlarini baholash va individual tezlikda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bunday resurslar talabalarni mavzuni o'rganishda mustahkam va qiziqarli tarzda qo'llab-quvvatlash imkonini yaratadi. Shuningdek, bu resurslar o'quvchilarga o'z-o'zini baholash va bilimlarini yanada chuqurlashtirish imkonini beradi.

Vizual Yondashuvlarning Samaradorligi

Ko'pxadlar mavzusini o'rgatishda vizual yondashuvlarning ahamiyati katta. Grafiklar, diagrammalar va shakllar yordamida ko'pxadlar haqida o'quvchilarga aniq tasavvur hosil qilish mumkin. Masalan, ko'pxadlarni grafik shakllarda tasvirlash orqali talabalarga ularning xususiyatlarini ko'rish va tushunish yengillashtiriladi. Bu usul, ayniqsa, algebraik ifodalarni ko'rishda va ularning geometriyasini tushunishda samarali bo'ladi. Talabalar, grafiklar orqali ko'pxadlarning ildizlarini va o'zgartirishlarini ko'rish orqali yanada chuqurroq tushuncha hosil qilishadi.

Guruhda Ishlashning Muhimligi

Guruhda ishlash o'quvchilarga o'z bilimlarini boshqalar bilan baham ko'rish, fikr almashish va o'zlashtirish jarayonini yaxshilashga yordam beradi. Ko'pxadlar kabi murakkab mavzularni guruhda o'rganish talabalarni ko'proq motivatsiya qiladi va murakkab masalalarga yagona yechim izlashda birgalikda harakat qilishga undaydi. Shuningdek, guruhda ishlash talabalar o'rtasidagi o'zaro yordamni kuchaytiradi va mavzuni o'rganishda samarali muhit yaratadi.

Gamifikatsiya (O'yinlashtirish) Yondashuvi

Gamifikatsiya metodikasi ko'pxadlar kabi murakkab matematik mavzularni o'rgatishda juda foydali bo'lishi mumkin. Masalan, matematik o'yinlar va quizlar yordamida talabalar o'z bilimlarini tekshirish va yanada rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. O'yinlar orqali mavzuni o'rganish talabalarga qiziqarli tarzda yangi bilimlarni o'zlashtirishni ta'minlaydi. Shuningdek, bu yondashuv talabalarni mavzuni o'rganishda raqobatbardosh va motivatsiyalangan holda saqlashga yordam beradi.

6. Xulosa (Conclusion)

Zamonaviy metodikalar va texnologiyalarni ko'pxadlar mavzusini o'rgatishda qo'llash o'quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar bu mavzuni interaktiv ta'lim, onlayn resurslar, vizual yondashuvlar va gamifikatsiya yordamida yanada samarali o'rganadilar. Bu usullar talabalarning matematik tafakkurini rivojlantirishga, mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi va ular uchun matematikani o'rganishni qiziqarli va samarali qiladi.

Shuningdek, o'qituvchilar uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'qitish jarayonining sifatini yaxshilash va talabalarning muvaffaqiyatini oshirish imkonini beradi. O'qituvchilarni yangi texnologiyalar va metodikalar bo'yicha doimiy ravishda tayyorlash, ta'lim jarayonini optimallashtirishda katta ahamiyatga ega.

Zamonaviy texnologiyalarni o'rganish jarayoniga joriy etish nafaqat ko'pxadlar kabi murakkab matematik masalalarni o'rgatishda samarali, balki butun ta'lim jarayonining sifatini oshirishga ham xizmat qiladi. Shu bois, kelajakda matematika ta'limi yanada interaktiv, innovatsion va o'quvchilarga qulay tarzda tashkil etilishi kutilmoqda. Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiyalash, matematikani o'rganish va o'qitishning kelajakda eng muhim elementlaridan biri bo'ladi.

Bundan tashqari, metodikalarning uzluksiz yangilanib borishi va pedagogik innovatsiyalarni ta'limga kiritish, nafaqat o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, balki matematik tafakkurni rivojlantirishda ham katta yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, ta'limdagi muammolarni hal qilishda samarali usullarni taqdim etadi va talabalarga bilimlarini mustahkamlashda yangi imkoniyatlar yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, A. (2020). *Matematika ta'limida zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Xo'jaev, B., & Umarov, M. (2019). *Matematika o'qitishda interaktiv yondashuvlar*. Toshkent: O'zbekiston Ta'lim Vazirligi.
3. Qodirov, T. (2021). *Matematikaning ko'pxadlar mavzusi bo'yicha o'qitish metodikalari*. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Stein, M.K., & Smith, M.S. (2011). *Mathematical thinking and learning: Interactions between practice and theory*. New York: Routledge.
5. Polya, G. (2004). *How to Solve It: A New Aspect of Mathematical Method*. Princeton University Press.
6. Artigue, M. (2009). *Teaching mathematics in a technology-driven environment: Challenges and perspectives*. *Educational Studies in Mathematics*, 70(2), 115-133.